

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 9. Soluuntur alia eiusdem argumenta ex ratione sumpta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

Secundo hi damnatos esse duntaxat eos qui assererent mala opera fieri à nobis Deo suadente aut exhortante, non minus quam ipsi suadet & exhortatur ad bona. Sed contra (inquit ipse respondens huic obiectioni) quia error hereticorum illius temporis non erat quod Deus suadent aut exhortetur ad actum peccati: sed quod ipse operetur in nobis proprie ac per se opera mala. Unde inferebant non esse rectam homini libertatem, ut vias suas malas ad libitum facere possit. Quod tamen ipsi non intulissent ex sua suasionem aut exhortationem. Is enim qui aliquid hortatur ac persuadet, auctori suo libertatem non admittit: sed solius morali quadam enim ratione ad operandum inducit. Quæ postrema huius Authoris verba ostendunt parum illam esse versatam in doctrina hereticorum illius temporis, qui nunc etiam vigent, & docent Deum ista suadere, hortari, & movere ad mala opera, ut voluntatem non necessitet ad malè operandum, quia id facti voluntate sua efficaci, cui nemo potest resistere: ut putant se colligere ex Pauli verbis Roman. 9. v. 19.

Atque hoc ita esse, illamque fuisse sententiam hereticorum illius temporis, quo Concilium Tridentinum celebratum est, & quod suo anathemate perculit, patet tum ex eorum Com. merariis aut annotationibus in caput citatum Epistolæ ad Roman. tum ex antidoto Caluigi, & examine Kemnicij, scriptis contra Concilium Tridentinum; tum ex eodem Caluigi in libris Institutionum scriptis ante Tridentini Concilij celebrationem: cuius aliquot loca retulimus alia occasione disp. 19. num. 19. & 20. & quidem aded illustra, ut sole clarius ostendant verum esse quod dicimus.

Sic igitur argumentor: Tridentinum Concilium can. citato intendit damnare hereticos illius temporis, eo sensu quo illi assererent per mala esse à Deo non solum permittente, sed etiam proprie & per se. Ergo definit tantum opera mala esse à Deo permittente solum, & non proprie ac per se, eo sensu quo heretici contrarium assererent. Atque heretici illius temporis intelligebant proprie ac per se secundo modo è duobus relatis num. 87. & ab Authore isto concessis. Ego Concilium Tridentinum definit tantum eodem sensu opera mala esse à Deo permittente, & non proprie ac per se. Prima consequentia probatur, quia de vero sensu definitionis Concilij iudicandum est ex illius intentione. Minus cautè sicut euidenter probatur, locis relatis ex Caluigi disput. illa 19. num. 19. & 20. & ab aduersario ipso concessa, verbis ex eodem relatis parte 4. sue disputationis cap. 1. num. 3. in fine. Liqueat ergo argumentum istud suspitum ex Tridentino, in quo tantum vim facit, & quod usque ad nauseam repetit, planè inutile esse & inutile. Et hæcenus de argumentis sumptis ab auctoritate. Nunc ad alias probationes præmittendas progrediendum est.

SECTIO IX.

Soluuntur alia eiusdem argumenta ex ratione desumpta.

Primum argumentum ex ratione sumptum, quod proponit pag. 4. cap. 10. est huiusmodi: Deus non potest producere immediate & proximè actus prauos. Ergo sententia asserentium Deum concurrere proximè & immediate cum causis secundis est falsissima, atque adeo corrigenda & reformanda. Antecedens probatur primò, quia testimonia Scripturæ, quibus ostenditur Deum odisse iniquitatem, & mentiri non posse, nec seipsum negare, & alia huiusmodi, aperte clamant eum non posse consentire nobiscum ullam actionem intrinsecè malam, istè consequenter habere decretum volitionemque illas nobiscum producentem. Probat secundò, quia opposita sententia videtur saltem implicite & inæquivalente condemnata in Concilio Tolertano, in quo damnati sunt, qui dicebant Deum posse mentiri, siue per se, siue per alium, id est, cum alio: siquidem odisse Deum per alium, siue cum alio, multò turpius est, quam mentiri per alium. Expresse autem videri potest in Concilio Tridentino magis vniuersè condemnata quoad actus prauos sess. 6. can. 6. vbi damnantur qui dixerint mala opera, ita ut bona, Deum operari non permittente solum, sed etiam proprie & per se. Probat tertio, quia implicat Deum aliquid agere contra rectam rationem, quodque sit repugnans & contrarium infinitæ Dei sanctitati, & alio quo seipsum prosequitur. At liberè concurrere immediate ad actionem liberam intrinsecè malam, est agere contra rectam rationem, & displicet infinitæ sanctitati Dei, estque contrarium amoris eius ergo, &c. Probat minor, quia nulla sufficiens affertur ratio, cur homo liberè efficiens actionem intrinsecè turpem, aduersus rectam rationem, contra diuinum amorem, & sanctitatem agat: Deus autem concurrens etiam proximè ad eandem actionem secundum omnem gradum entitatis, excusetur ab iniquitate, & non agat contra rectam rationem. Respondens negando antecedens argumentum propositi. Ad cuius primam probationem dico eam pridem omnibus illis Scripturæ testimoniis satisfactam fuisse à Theologis: neque esse nobis necessarium quidquam illis addere, cum aduersarius nihil noui opponat contra eorum expositionem. Ad secundam: Quia non ignorabat aduersarius tresdecim esse Concilia Tolertana, debebat designare in quonam ex illis damnata fuerit illa propositio. Ego autè in nullo ex illis damnatam fuisse reperio. Dico tamen potuisse merito damnari, & fuisse

damnatam in Toletano primo, celebrato
præcipue contra Priscillianistas mendacij
patronos) eodem sensu quo damnatur
communiter à Theologis: nempe quod
Deus possit esse causa particularis vel au-
thor mendacij, siue per seipsum, siue per
alium mentiend. Quod verò addit Au-
thor ex Tridentino, est inutilis, sed illi
frequentissima repetitio eorum quæ in pe-
riori sectione refutauimus. Ad tertiam:
nego minorem. Et ad eius probationem
dico rationem à nobis fuisse allatam sect. 3.
num. 32. quia scilicet Deus concurrens
cum creatura ad actum malum, non facit
contra debitum, sed potius ex debito &
officio causæ primæ concurrat ad actum
voluntatis creatæ liberè se determinantis
ad actum malum, ne lædat ex parte ipsius
libertatem, negando illi concursus neces-
sarium ad operandum prout vult, & ex
pleno dominio in suos actus, tam bonos,
quàm malos.

96. Sed contra hanc rationem opponit pri-
mo, illam petere principium. Cum enim,
inquit, quæstio sit, an Deus possit honestè
& licitè concurrere immediatè ad omnes
actus nostros, tamen si prauos, responde-
tur affirmatiuè, & assertur pro ratione ipsa
conclusio: nimirum quia honestum est, vt
Deus ordinariè concurrat immediatè ad
omnes actus tuarum creaturarum. Et ratio
rationis adiungitur, quia alioqui crea-
tura nihil posset operari, est autem ho-
nestissimum, vt Deus illam permittat ope-
rari. Atqui nos potissimum inquirimus,
an verum sit creaturam nihil posse operari
Deo non concurrente immediatè. Ergo sup-
ponitur id quod probandum erat, & quod
nos maximè contendimus esse falsum.

97. Soluatur prima ob-
iectio.
Respondeo Authorem istum non esse
memorem eius quod probandum suscepit
illo argumentò, cui sic respondimus. Nam
hanc minorem probare aggressus erat initio
num. 3. cap. 10. in quo refutando versamur:
*At liberè concurrere immediatè ad actionem
liberam intrinsecè malam, est agere contra
rationem, & displicet infinitæ sanctitati Dei,
estque contrarium amoris eius.* Quam mi-
norem sic probat immediatè post: quia,
inquit, nulla sufficiens assertur ratio, cur
homo liberè efficiens actionem intrinsecè
turpem, aduersus rectam rationem, contra-
que diuinum amorem & sanctitatem agat:
Deus autem in concurrans etiam proximè &
identificè effectiuè ad eandem ipsam actio-
nem illicitam, secundò omnem gradum
entitatis, non modò genericum, sed etiam
specificum & singularem, excusetur ab ini-
quitate, & non agat contra rectam rationem.
Itaque vt aptè respondeamus, & sine peticio-
ne principij, sufficit nobis rationem aliquam
reddere cur Deus, magis quàm homo, excu-
setur ab iniquitate, & non agat contra rectam
rationem concurrendo cum creatura ad actus
intrinsecè malos. Illam autem reddidimus
dicentis, esse discrimen inter hominem &

Deum: quia homo eliciens illum actum,
facit contra debitum, & disconuenienter na-
tura rationali: contra verò, Deus concurr-
rens facit ex debito causæ primæ, & conue-
nienter officio primi entis, & principij gene-
ralissimi cæterorum omnium. Quod si dicat
peti principium, eò quòd hæc responsio
supponit Deum debere concurrere necessariò
cum omnibus causis secundis: Et hoc suppo-
sito redditur ratio cur non itaque agat. Res-
pondeo illam esse thesim, cuius probatio iam
non queritur, quæque in 2. sectione 2. fuit à
nobis probata, & iam supponitur esse proba-
ta. Sed id solum nunc queritur, quare Deus
magis quàm homo excusetur à peccato,
quando concurrat immediatè cum illo ad
actum intrinsecè malum. Quare neque illa
suppositio, neque nò hæc responsio petit pri-
cipium eius quod nunc ab aduersario queri-
tur, quasi scilicet afferamus pro ratione illud
ipsum cuius ratio queritur, & dicamus Deum
excusari magis quàm hominem: quia excusa-
tur magis quàm homo.

Opponit secundo, actus intrinsecè turpes,
nullo sine moriuo aut pretextu, tamen spe-
ciosissimo, honestari posse: ac proinde omnes
naturas intellectuales teneri illos omittere.
Ergo Deus, qui est naturæ intelligentissimæ
ac liberrimæ, obligatur ad omnem huiusmo-
di actum omittendum. Ergo non potest ha-
bere ius ad committendum seu operandum
illum proximè & immediatè.

Respondeo actus intrinsecè turpes, siue in-
honestos, non posse honestari nullo sine mo-
riuo aut pretextu, hoc sensu, id est, non posse
fieri vt non sint turpes & inhonesti, ac dis-
conuenientes suo obiecto: sed tamen fieri
posse, vt non sint turpes & inhonesti ac dis-
conuenientes alicui agenti, aut permittenti,
aut concurrenti aliquo modo. Si nimirum per-
mittat aut concurrat eò modo, quo recta ratio
dictat posse permitti, aut concurrere. Actus
enim, quamuis intrinsecè turpes, non sunt ta-
les respectu cuiuslibet agentis, id est, non sunt
turpiter & disconuenienter à quolibet: sed
tantum respectu eius, cui secundum eandem ra-
tionem disconueniens est actus illos efficere,
vel ad illos concurrere. At non est disconue-
nientis primæ causæ munus suū præstare causis
secundis, & illis exhibere supplementum neces-
sarium ad agendum, & ad vtendum dominio
suo cum actuum, si causa libera eum. Ac
sicut non est disconueniens Magistratui
permittere, id est, tolerare, aliqua intrin-
secè mala, ad vitanda maiora, & ad suauem
Reipublicæ gubernationem: & quilibet po-
test licitè consulere minus malum ei qui est
paratus facere maius: V. g. consulere men-
daciū deute ei qui paratus est blasphemare
propter suauem prouidentia gubernatio-
nem; & vt conseruet illam libera-
tatem eorum naturalem.

Opponit tertio: Nulla natura intellectu-
alis, siue creata aut creabilis, siue increata,
Hhh 3.

Secunda
oppositio
Actus in-
trinsecè
turpes non
sunt tales
respectu
cuiuslibet

99.
Tertio ob-
iectio.

potest habere ius, ac multo minus debi-
tum operandi actum intrinsicè malum, siue
illud operetur sola, siue occasione sumpta
ex nequitia alterius: alioquin ille actus falso
diceretur intrinsicè malus, quia ex aliquo
fine & motu honestari posset. Probat
assumptum, quia si Deus tantam vim deuis-
set primo Angelo, ut ceteri ab eius con-
cursu immediato penderent in omni ope-
ratione: tamen Deus nullè lege positiva
prohiberet ne concurreret cum illis ad
actus intrinsicè malos: teneretur tamen
iure naturali non concurrere, & potius
illos relinquere in eternum stultos & otio-
sos. Ergo illa obligatio oritur præcisè ex
ipsa natura intellectuali. Confirmatur,
quia si loqui reperiri posset aliqua causa
sufficiens ad licitè mentiendum, quæque
auferret malitiam & turpitudinem ab actu
mendacij. Quod si semel admiserimus,
dubitare licebit, num fortè Deus ob al-
tissimos fines nobis incognitos mentitus
fuerit, quando per scriptores canonicos
locutus est, & nutabit fides nostra.

Ad primam partem huius obiectionis
iam responsum est, cur actus ille dicatur
intrinsicè malus, & quomodo non pos-
sit vllò sine aut motu honestari: & ta-
men possit non elicite pertinere ad ali-
quid, ut concurrentem aliquo modo quem-
admodum patet in eo, qui licitè minus,
malum consulti, ut leue mendacium,
quod tamen intrinsicè malum est.

Ad secundam Respondeo, si Deus of-
ficium causæ primæ in Angelum transfe-
ret per impossibile, par esset ratio illius
Angeli, ac Dei concurrentis quoad ius
aut licentiam concurrenti, nisi Deus illam
restringeret, sed potius veller Angelos
alios, vel homines habere plenum do-
minium suæ libertatis naturalis.

Ad tertiam, nego, quæquam prosterèa
posse licitè mentiri, posseque reperiri
causam, quæ malitiam auferat, & tur-
pitudinem ab actu mendacij. Quamuis
enim possit aliquis licitè consilium men-
dacium aliqua de causa, ut in exemplo
suprà allato: & Deus licitè possit suum
concursum & officium primæ causæ exhi-
bere creaturæ peccatæ & volenti mentiri:
non sequitur actum mendacij non esse
distinguentem a suo obiecto, & naturam
illius qui mentitur. At Deus non menti-
tur concurrendo cum mentiente. Sicut
non mentitur ille, qui consilium leue men-
dacium parato erumpere in actum blas-
phemia. Multumque interest quidquid
affirmit aut dissimulet Author iste num. 9.
cap. cit. Inter hæc duo, Deum mentiri
per se vel per alium, aut impellere ali-
quem ad mentiendum, vel præcipere pro-
priè ut mentiat, & inter cooperari cum
illo ad actum mendacij ex officio causæ
primæ. Sicut manifestè plurimum interest
inter hæc duo, mentiri aut præcipere
propriè & simpliciter alicui ut mentiat

& consilium illi leue mendacium præ
blasphemiam: id est, consilium ut leuiter
mentiat potius, quam blasphemet atro-
citer, ad quod paratus est.

Opponit, quod non potuisse Deum si-
bi legem imponere, seu potius formare
decretum concurrenti cum causis secun-
dis ad quoslibet actus, siue bonos, siue
malos. Potius enim erat dimittenda pro-
ductio & gubernatio totius Vniuersi, quam
sancienda illa lex concursus & providen-
tiæ, quæ feruari non poterat absque ini-
quitate, & legis naturalis violatione. Neque
potuit Deus in eo sequi fiduciam æternæ
sapientiæ iudicantis melius esse causam
primam concurrere cum creaturis, etiam
ad actus peccaminosos, quam non con-
currere. Nam potius in Deo est iudicium
contrarium: scilicet abstinendum potius
esse à creatione mundi, vel saltem per-
mittere esse creaturis ipsarum oper-
ationes, in ut solæ eas producant, quam
cooperandum ad actus malos.

Respondeo, per principium ad aduer-
sario, cum edicit, legem illam non posse
feruari absque iniquitate, & legis natu-
ralis violatione: idèque non potuisse ferri.
Itemque cum ait potuisse Deum saltem
permittere creaturis, vti solæ actus suos
producerent. Nec magis proficit, cum
addit, si causa prima ex eo quod est prin-
cipium vniuersale subordinans sibi causam
secundam, debet secundum dictam re-
ctæ rationis præbere concursum ad om-
nem actum qui est in potestate causæ se-
cundæ; sequitur voluntatem creatam de-
bere ac posse secundum dictam re-
ctæ rationis concursum suum præbere poten-
tiis executiuis sibi subordinatis, ad om-
nem actum qui est in potestate earum,
adeoque ad eundem actum peccati
nempe intellectui, ad infidelitatem & cog-
itationes illicitas; sensui, ad sensationem
veritatis; appetitui sensitiuo, ad omnem
concupiscentiam motum; & potentiam moti-
uam, ad homicidium.

Respondeo, magnum & euidens esse dis-
crimen inter voluntatem respectu poten-
tiarum ei subordinatarum, & Deum res-
pectu causarum secundarum: neque pa-
rem esse vtriusque rationem & obliga-
tionem. Ut ex eo manifestè liquet, quod
voluntas iure, non tantum potius, sed
etiam naturali, tenetur impedire efficaci-
ter, si potest, motus prauos indeliberatè
ortos in potentiis sibi subordinatis. At
Deus non tenetur impedire creaturas ne
peccent, ita ut male & turpiter faciat,
si permittat, id est, patiatur creaturas
peccare. Alioquin tam esset impossibile,
creaturam vllam peccare, quam est im-
possibile Deum agere turpiter, aut Deum
non posse impedire, ne creaturæ pec-
cent, si velit efficaciter. Sicut autem
Deus non tenetur pari iure impedire
ta neque tenetur pari iure non concu-

SECTIO X.

Soluuntur quinque eiusdem Authoris instantiæ.

tere, cum creaturis malè operantibus. Cuius differentia ratio est summum Dei dominium, ut causæ primæ & vniuersalissimæ, sapienter & suaviter regentis creaturas suas, permittentisque ut pro sua naturali libertate, bene vel malè agant, & referentis ad suam gloriam quicquid faciant. Qui enim nolent eius gloriæ seruire per gratiam, seruiunt per iustitiam.

104. Quinta obiectio.
Opponit quintò: Non videtur sancta illa lex & voluntas cooperandi æqualiter ad actus bonos & malos. Nam illa lex æquitatem non continet, quæ eos euentus comprehendit, in quibus, si solos illos constitueret, iniusta & iniqua esset, maximè quantum ex aliis, quos simul comprehendit, non potest compensari illa iniuitas & inæqualitas. Atqui si Deus statuisset concurrere tantum ad actus malos, illa Dei voluntas non esset iusta. Ergo nec illa, qua statueret concurrere ad bonos & malos indifferenter. Confirmatur, quia propter hoc dicunt Theologi obstinationem Dæmonum non esse ex eo quòd Deus decreuerit nunquam concurrere cum illis ad actus bonos, sed ad malos tantum.

Respondeo, negando primam partem maioris, quæ potest instantiis manifestis refelli. Exempli gratiâ, iniqua esset lex quæ obligaret solos pauperes ciuitatis succurrere publicis & grauibus eius necessitatibus. Secus autem si omnes diuites simul & pauperes obliget. Iniqua esset lex quæ solos Clericos obligaret ad arma ferenda & urbem defendendam: secus autem quæ omnes, laicos simul & Clericos obligaret, quando necessitas id postulat. Ad secundam partem eiusdem maioris, dico in exemplis allatis, & similibus casibus, non compensari, sed penitus vitari, per illam vniuersalitatem, iniquitatem quæ foret in lege, si non tam multa comprehenderet. Quare similiter licet iniquum & indignum Deo putem, velle ipsum concurrere dumtaxat ad actus malos dæmonum, aut aliarum creaturarum, & negare semper concursum ad actus bonos, quos elicerent, si vellet concurrere: nego pariter indignum esse velle Deum concurrere vniuersaliter cum creaturis ad exercitium libertatis suæ naturalis in bonum & in malum. Quanquam non est verum Deum velle concurrere æqualiter ad vtrumque, si particula æqualiter sumatur pro æquali propensione voluntatis. Deus enim antecedenter & à se vult creaturas bene operari, & ad hoc illas varijs modis inducit aut impellit. A malo autem retrahit multipliciter, dictamine naturalis synthetice, inspirationibus, præceptis, comminationibus, flagellis, & alijs medijs internis aut externis. Cùmque ad malos cooperatur, illa cooperatio est illi verè inuoluntaria secundum quid: vellet enim non cooperari, & creaturam non abuti suo concursu.

105. Prima instantia.
Sequuntur quinque instantiæ in confirmationem superioris argumenti, quas proponit cap. 11. ut probet non posse Deum absque sanctitatis suæ detrimento concurrere immediatè ad actum peccati. Primam sumit ex mysterio Incarnationis, iuxta aliquorum (id est, omnium rectè sentientium) Theologorum sententiam, qui dicunt implicare contradictorium ut Verbum permittat materialem actum peccati in natura hypostaticè sibi vnita: quia hoc est repugnans & indecens ipsius sanctitati. Eius autem discursus potest ad hoc Enthymema reduci: Multò magis tribuitur causæ efficienti actus ab illa productus proximè & immediatè: quàm tripliciter subsistentiæ actus productus à natura eam subsistente. Ergo si Deus non potest permittere actum prauum fieri à natura hypostaticè sibi vnita, ne ille actus sibi tribuatur cum præiudicio suæ sanctitatis: multo minùs potest proximè & immediatè efficere actum prauum, concurrendo cum creatura.

Respondeo, distinguendo antecedens. Magis tribuitur physico, concepto moraliter & imputabiliter, nego. Moraliter autem & imputabilis attributio actus prauum est illa quæ sanctitati præiudicat. Ratio verò cur actus prauus, ad quem Deus concurrat cum natura non sibi vnita hypostaticè, non sit imputabilis Deo, id est, non possit illi tribui tanquam disconuenienter operanti, reddita fuit sectione præcedenti. Quare autem meritò imputaretur Deo actus prauus naturæ hypostaticè sibi vnitæ, si Deus eum permitteret, docent Theologi in tract. de incarnatione, & qui melius sentiunt, adiunt cum D. Thom. in 3. dist. 12. quæst. 2. art. 1. Capreolo ibidem, art. 2. §. Dicitur quintò Valent. tomo 4. disp. 1. quæst. 15. puncto 2. Suarez tomo 1. in 3. p. disp. 34. sect. 2. & alijs communiter, idèd non posse Verbum sine indecentia permittere actus prauos in humanitate assumpta, quia quando plures sunt appetitus aut voluntates in eodem supposito, in eadem aut pluribus naturis illud cõponentibus; pertinet ad superiorem voluntatem dirigere inferiorem, & in officio continere. Et hoc si negligat, defectus est & indecentia ipsius superioris voluntatis. Sic homo tenetur per voluntatem regere appetitum sensitium, eiusque impes motus impedire, aut cohibere si potest. Et vitio illi tribuitur, atque imputatur peccato, si non faciat. Ergo similiter tenetur Verbum ita regere naturam assumptam in vnitatem sup-

106. Verbum incarnatum non potest permittere peccatum in natura assumptam.

D. Thom. Capreol. Valent. Sibar.